

Časopis pro pěstování matematiky

Bořivoj Kepr

Šedesát let doc. RNDr. Karla Drábka, CSc.

Časopis pro pěstování matematiky, Vol. 103 (1978), No. 3, 319--325

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/117977>

Terms of use:

© Institute of Mathematics AS CR, 1978

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

ZPRÁVY

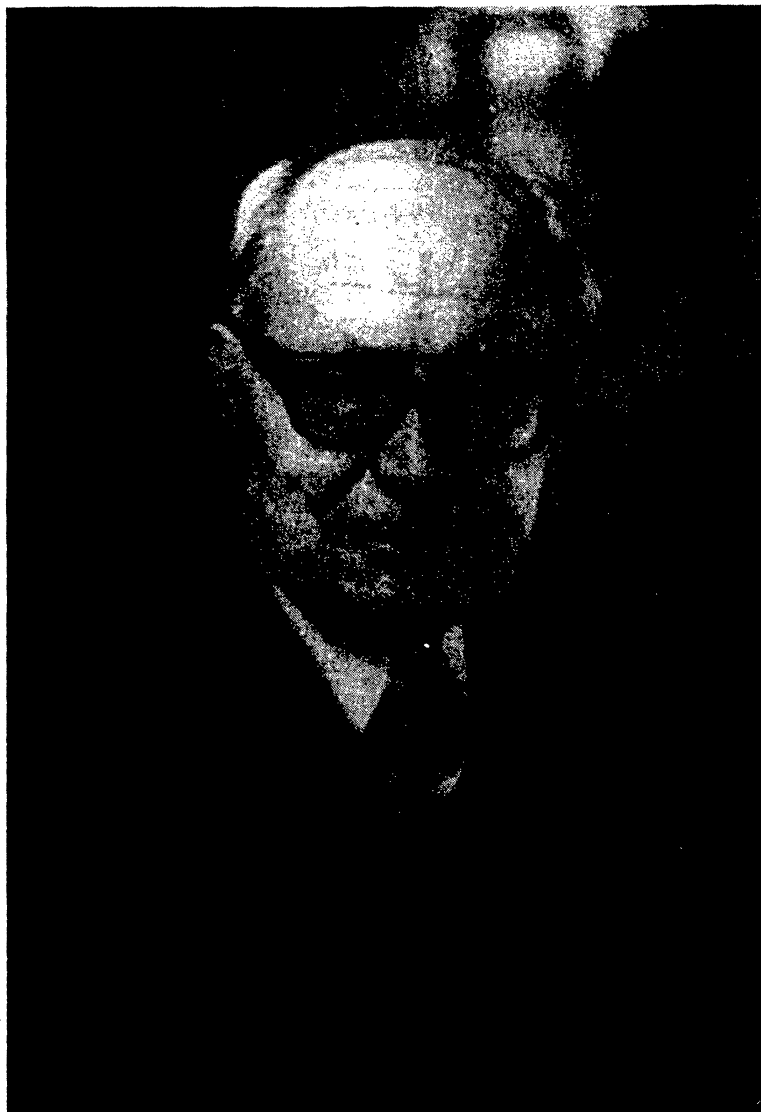
ŠEDESÁT LET DOC. RNDR. KARLA DRÁBKKA, CSC.

BOŘIVOJ KEPR, Praha

Dne 2. ledna 1978 se dožil šedesáti let doc. RNDR. KAREL DRÁBEK, CSc., dlouholetý učitel deskriptivní geometrie katedry matematiky a deskriptivní geometrie na stavební fakultě ČVUT. Narodil se v Chrášťanech (okres Rakovník) jako syn železničáře. Vystudoval s vyznamenáním na staroslavné reálce v Rakovníku a jako chudý a nadaný student byl přijat do Hlávkovy studentské koleje, aby mohl po maturitě pokračovat ve studiu svých oblíbených předmětů, matematiky a deskriptivní geometrie, na přírodovědecké fakultě University Karlovy. Tam si brzo všimli nadaného studenta Drábka profesori FR. VYČICHLO a V. HLAVATÝ a tak se stalo, že byl náš jubilant od 1. 11. 1938 přijat jako pomocná vědecká síla k prof. Hlavatému. Krátce poté přišla neblahá léta okupace hitlerovským fašistickým Německem. Po demonstracích studentů dne 15. 11. 1939 při pohřbu „Hlávkáře“ JANA OPLETALA, studenta medicíny, byl Karel Drábek spolu s mnoha jinými dne 17. 11. 1939 zatčen a odvezen do koncentračního tábora Sachsenhausen-Oranienburg. Odtud se vrátil domů po 20. 1. 1942, nastoupil zaměstnání u bývalé firmy Otta v Rakovníku a navázal stále spojení s profesory Vyčichlem a Hlavatým. Po osvobození v roce 1945, ještě jako student přírodovědecké fakulty UK se stal asistentem ústavu deskriptivní geometrie tehdejší Vysoké školy inženýrského stavitelství ČVUT. Tento ústav vedl prof. Ing. Dr. techn. FR. KADEŘÁVEK, DrSc.. Od roku 1945 působí Karel Drábek na katedře matematiky a deskriptivní geometrie v podstatě stále. V podstatě proto, že od roku 1948 došlo postupně k mnoha reorganizacím vysokých škol a ústavů. Měnily se názvy vysokých škol a fakult, různé fakulty byly spojovány apod. A tak doc. Drábek učil deskriptivní geometrii na Vysoké škole (pak fakultě) inženýrského stavitelství, na fakultě zemědělského inženýrství (obor lesního inženýrství), perspektivu na Akademii výtvarných umění a na Vysoké škole umělecko-průmyslové, deskriptivní geometrii na pedagogické fakultě v dálkovém studiu pro středoškolské učitele, na tehdejší Vysoké škole architektury a pozemního stavitelství pro kandidáty učitelství kreslení a deskriptivní geometrie na středních školách, na fakultě ekonomického inženýrství a konečně na stavební fakultě ČVUT. Z tohoto výčtu je patrna vskutku rozsáhlá pedagogická činnost doc. Drábka. Jeho pedagogické zkušenosti tomu pak v nejlepším slova smyslu odpovídají.

Na elektrotechnické fakultě ČVUT obhájil K. Drábek v roce 1966 úspěšně svoji

kandidátskou disertační práci „*Kinematické zobecnění de la Hireových kružnic*“ a byl mu udělen vědecký titul kandidáta fyzikálně matematických věd. V roce 1968 obhájil svoji habilitační práci „*Kinematika n-rozměrného euklidovského prostoru*“

a na základě toho byl v roce 1969 jmenován docentem matematiky na katedře matematiky a deksriptivní geometrie stavební fakulty ČVUT. V roce 1971 získal na matematicko-fyzikální fakultě UK titul RNDr.

Významná je rovněž práce doc. Drábka na úseku odborné a vědecké činnosti

a z toho plynoucí rozsáhlé činnosti publikační, která je podrobně uvedena na konci článku. Je autorem, příp. spoluautorem studenty oblíbených vysokoškolských skript z deskriptivní geometrie, v dohledné době vyjde v SNTL dvoudílná celostátní učebnice z tohoto předmětu pro stavební fakulty, na níž se doc. Drábek jako spoluautor podílel význačnou měrou. Těžiště vědecké činnosti doc. Drábka spočívá však v práci na problémech kinematické geometrie. Řadu let je význačným a aktivním pracovníkem v semináři o kinematické geometrii, který vede prof. RNDr. ZD. PÍRKO, DrSc. Práce v tomto semináři tvoří součást vědecko-výzkumného úkolu „Metody kinematické analýzy a syntézy“. Tu vznikla kandidátská i habilitační práce doc. Drábka a celá dlouhá řada vědeckých článků, jichž je doc. Drábek autorem nebo spoluautorem. Podrobnosti jsou opět uvedeny na konci tohoto článku. O výsledcích své vědecké práce v kinematické geometrii referoval doc. Drábek na vědeckých konferencích ČVUT, dále pak v Německé demokratické republice (Drážďany) a v Bulharsku (Sofie).

Dalším velice důležitým úsekem práce doc. Drábka je jeho dlouholetá činnost zabývající se historií deskriptivní geometrie v českých zemích v minulém století a na počátku našeho století. Je vedoucím pracovníkem vědecko-výzkumného úkolu, jehož náplní je právě uvedená problematika. Původně byl tento úkol zařazen jako fakultní, po úspěšné oponentuře, což bylo zásluhou vskutku mravenčí práce doc. Drábka, byl tento úkol počínaje rokem 1976 zařazen jako součást státního plánu základního výzkumu při Ústavu čs. a světových dějin ČSAV.

V roce 1977 jsme si připomněli úctyhodné stáří 125 let katedry matematiky a deskriptivní geometrie stavební fakulty ČVUT. Při příležitosti tohoto výročí za pomoci a podpory děkanátu stavební fakulty byl vydán sborník. K náplni tohoto sborníku a ke zdaru příslušného slavnostního zasedání podstatnou měrou, zejména na úseku historie, přispěl doc. K. Drábek.

Doc. Drábek má velice bohatou a záslužnou účast i v práci politicko-výchovné a na úseku veřejné činnosti. Celá léta pracuje jako aktivní funkcionář ROH, SČSP a SPB. Každý rok u příležitosti Mezinárodního dne studentstva vykládá posluchačům prvních ročníků fakulty jak to tehdy 17. listopadu 1939 a potom dále bylo. Od roku 1972 až do konce roku 1977 vykonával obětavě náročnou funkci zástupce vedoucího rozsáhlé katedry matematiky a deskriptivní geometrie na stavební fakultě ČVUT. Od roku 1936 je členem Jednoty československých matematiků a fyziků.

Za svoji činnost v období okupace a za politicko-výchovnou práci získal doc. K. Drábek od Svazu osvobozených politických vězňů a od Svazu protifašistických bojovníků řadu pamětních medailí, čestných odznaků, pamětních plaket a diplomů. Za obětavou a dlouholetou pedagogickou činnost čestná uznání od rektora ČVUT a děkana stavební fakulty. Ke svým šedesátinám byl dne 11. ledna 1978 doc. Drábek vyznamenán zlatou medailí ČVUT.

Spolupracovníci a přátelé doc. Drábka vysoko hodnotí jeho obětavou a záslužnou práci a přejí mu ze srdce do dalších let mnoho zdraví, pracovních úspěchů a osobní spokojenosti.

SEZNAM PRACÍ DOC. RNDR. KARLA DRÁBKKA, CSC.

A. Knihy:

- [1] Přehled užité matematiky: Kap. 4. Křivky a jejich konstrukce. SNTL, Praha 1963, str. 131—175 (2. vyd. 1968, 3. vyd. 1973).
- [1a] Survey of Applicable Mathematics: Chap. 4. Plane Curves and Constructions. SNTL, Praha 1969 (překlad pro Iliffe Books Ltd, London), str. 150—204.
- [2] Deskriptivní geometrie I. díl (spol. s *F. Harantem* a *O. Setzerem*). SNTL Praha, v tisku.
- [3] Deskriptivní geometrie II. díl (spol. s *F. Harantem* a *O. Setzerem*). SNTL Praha, v tisku.

B. Skripta:

- [1] Deskriptivní geometrie a stereotomie. Část I (spoluautor a redakce), SPN, Praha 1951 (dotisky v SNTL 1954, 1959).
- [2] Deskriptivní geometrie a stereotomie. Část II (spoluautor a redakce), SPN, Praha 1952 (dotisky v SNTL 1953, 1954).
- [3] Promítací metody a konstrukce křivek a ploch druhého stupně (spol. s *F. Harantem*). SNTL, Praha 1958 (dotisk 1959 a 1961).
- [4] Sběrka úloh a příkladů z deskriptivní geometrie a stereotomie (spol. s *F. Harantem*). SNTL, Praha 1959 (dotisk 1961 a 1963).
- [5] Deskriptivní geometrie I (spol. s *F. Harantem*, *St. Horákem* a *Al. Urbanem*). SNTL, Praha 1962 (dotisk 1964 a 1974).
- [6] Deskriptivní geometrie II (spol. s *F. Harantem*, *M. Menšíkem* a *O. Setzerem*). SNTL, Praha 1962 (dotisk 1964 a 1974).
- [7] Deskriptivní geometrie III (spol. s *F. Harantem*, *M. Menšíkem* a *B. Keprem*). SNTL, Praha 1963 (dotisk 1965 a 1974).
- [8] Příklady pro cvičení z deskriptivní geometrie. SNTL, Praha 1964.
- [9] Předlohy ke cvičení z deskriptivní geometrie II. díl (spol. s *Vl. Jislem*). SNTL, Praha 1968 (dotisk 1972, 1973).
- [10] Předlohy ke cvičení z deskriptivní geometrie I. díl (spol. s *Vl. Jislem*). SNTL, Praha 1969 (dotisk 1972 a 1973).
- [11] Předlohy pro cvičení z deskriptivní geometrie I. díl (spol. s *J. Burešovou*, *J. Černým*, *K. Malečkem* a *B. Rosovou*). Vydavatelství ČVUT Praha, 1975, dotisk 1977.
- [12] Předlohy pro cvičení z deskriptivní geometrie II. díl (spol. s kolektivem jako v [11]). Vydavatelství ČVUT Praha, 1976, dotisk 1977.

C. Vědecké a odborné články:

- [1] Poznámka k eliptickému pohybu (spol. s *V. Mahelem* a *M. Pišlem*) Práce ČVUT, IV, čís. 1-část 2, 1963, str. 25—33.
- [2] Kinematické zobecnění de la Hireových kružnic. Kandidátská disertační práce, 1966, str. 79 + 1.
- [3] Kinematické zobecnění de la Hireových kružnic. Strojnícky časopis (XVII), 1966, str. 562—579.
- [4] Durch ein Geschwindigkeitsfeld erzeugte Bewegungen des Raumes (R_n). Acta Polytechnica — Práce ČVUT, IV, 1967, seš. 3, str. 5—14.
- [5] Kinematika n -rozměrného euklidovského prostoru. Habilitační práce, 1968, str. 105.
- [6] Pohyb neproměnlivého n -rozměrného euklidovského prostoru. Strojnícky časopis (XX), 1969, str. 58—70.
- [7] Základní pólové vlastnosti n -rozměrného afinního, ekviformního a euklidovského pohybu.

- Sborník referátů VIII. celostátní konference kateder mechaniky, pružnosti a pevnosti v Ostravě (10.—13. 6. 1969), část I, str. 7.
- [8] Základy afinní kinematiky v rovině (spol. s *Zd. Pirkem*). Pokroky (*XV*), 1970, čís. 1, str. 1—16.
- [9] Afinní kinematika v rovině I (spol. s *Zd. Pirkem*). Strojnícky časopis (*XXI*), 1970, str. 307—328.
- [10] Kubika spjatá s rychlostmi pohybu neproměnlivého tělesa. Strojnícky časopis (*XXII*), 1971, str. 167—172.
- [11] Příklad afinního pohybu (spol. s *Zd. Pirkem*). Acta Polytechnica — Práce ČVUT, *IV*, 1971, str. 21—48.
- [12] Zur Verallgemeinerung eines Satzes von Weyr (spol. s *O. Setzerem*). Acta Polytechnica — Práce ČVUT, *IV*, 1, 1972, str. 91—96.
- [13] Affine Kinematik in der Ebene II (spol. s *Zd. Pirkem*). Strojnícky časopis (*XXIII*), 1972, str. 339—352.
- [14] Cesàrovy metody v kinematice roviny. Sborník též referátů konference o teorii mechanismů a strojů v Liberci (11.—13. 9. 1973) na str. 2.
- [15] Affine Kinematik in der Ebene III (spol. s *Zd. Pirkem*). Strojnícky časopis (*XXIV*), 1973, str. 338—347.
- [16] Kurven, welche mit den Geschwindigkeiten der n -dimensionalen Euklidischen Bewegung des starren Systems verbunden sind. Aplikace matematiky (*18*), 1973, str. 445—451.
- [17] Lineární vazby v afinním pohybu. Acta Polytechnica — Práce ČVUT, *IV*, 3, 1974, str. 93—98.
- [18] Výzkumná zpráva k úkolu I-4-2/15 „Metody kinematické analýzy a syntézy“ (spol. s prof. *Zd. Pirkem*), 1975.
- [19] Cesàrovska analýza rovinné ekviformní kinematiky. Sborník referátů díl B z II. konference o teorii strojů a mechanismů v Liberci (14.—16. 1976), str. 133—141.
- [20] Beitrag zur \mathcal{E} -Kinematik der Ebene: Hüllkurven der \mathcal{E} -Bewegung (spol. s *J. Chudým*). Acta Polytechnica — Práce ČVUT, 1976, *16*, 4, 3, str. 87—96.
- [21] Výzkumná zpráva k fakultnímu úkolu F 2/76 „Metody kinematické analýzy a syntézy“ za rok 1976 (spol. s *J. Chudým*, *O. Glossem*, *Zd. Jankovským*, *Zd. Pirkem* a *J. Somrem*).
- [22] Gruppentheoretische Grundlagen der Affinkinematik in der Ebene (spol. s *Zd. Pirkem*). Strojnícky časopis (*28*), 1977, čís. 3, str. 312—331.
- [23] Přirozené elementy geometrického pohybu v rovině. Acta Polytechnica — Práce ČVUT, v tisku.
- [24] Beitrag zur \mathcal{X} -Kinematik in der Ebene: Gruppentheoretische Grundlagen der \mathcal{X} -Bewegung. Acta Polytechnica — Práce ČVUT, v tisku.
- [25] Beitrag zur \mathcal{E} -Kinematik in der Ebene: Gruppentheoretische Grundlagen der \mathcal{E} -Bewegung (spol. s *J. Chudým*). Acta Polytechnica — Práce ČVUT, v tisku.
- [26] Příspěvek ke \mathcal{X} -kinematice roviny: Rozšíření Chaslesovy věty a Catalanova věta v geometrickém pohybu roviny. Sborník spisů vydávaných stavební fakultou ČVUT v Praze, v tisku.

D. Články životopisné a články týkající se historie deskriptivní geometrie:

- [1] K výročí smrti prof. Rudolfa Skuherského, *Rozhledy* (*42*), 1963—64, str. 92—94.
- [2] Sto let od smrti Rudolfa Skuherského, *Pokroky* (*VIII*), 1963, str. 288—290.
- [3] Vzpomínka na prof. Kadeřávka, *Rozhledy* (*44*), 1965—66, str. 286—287.
- [4] Šedesát let doc. RNDr. Miroslava Menšíka, *Časopis* (*91*), 1966, str. 367—368.
- [5] Šedesát let doc. Oty Setzera, *Časopis* (*91*), 1966, str. 369—370.
- [6] Dvě jubilea na stavební fakultě ČVUT, *Pokroky* (*XI*), 1966, str. 318—319.
- [7] 125. výročí narozenin Karla Pelze, *Rozhledy* (*49*), 1970—71, str. 92—94.
- [8] 225. výročí narozenin Gasparda Monge, *Rozhledy* (*50*), 1971—72, str. 86—88.

- [9] Pracovníci v deskriptivní geometrii na reálkách v českých zemích, Výtah z referátu na II. vědecké konferenci ČVUT (12.—14. 6. 1973), Acta Polytechnica — Práce ČVUT, IV, 1973, str. 25—28.
- [10] Výzkumná zpráva k fakultnímu vědecko-výzkumnému úkolu 424 A/69—74 „Historie deskriptivní geometrie v českých zemích“, 1975.
- [11] Výročí narozenin pěti profesorů pražské vysoké technické školy, Rozhledy (53), 1974—75, str. 515—519.
- [12] Stodvacetpět let katedry matematiky a deskriptivní geometrie stavební fakulty ČVUT v Praze. Sborník fakulty stavební, 1977, str. 8—21, 45—47, 55—59, 68.
- [13] Stodvacetpět let katedry matematiky a deskriptivní geometrie na stavební fakultě ČVUT v Praze. Pokroky (22), 1977, příloha č. 5, str. 1—2.
- [14] Stodvacetpět let katedry matematiky a deskriptivní geometrie na stavební fakultě ČVUT v Praze. Dějiny věd a techniky, v tisku.
- [15] Ústavy matematiky a deskriptivní geometrie ČVUT 1939—1945. Zasláno do časopisu Dějiny věd a techniky.

E. Popularizující odborné články:

- [1] O vlastnostech některých křivek inženýrské praxe (spol. s B. Keprem), Sborník Geometrie v technice a umění k 70. narozeninám prof. Ing. Dr. techn. Fr. Kadeřávka, SNTL, Praha 1955, str. 20—46.
- [2] O dělicím poměru na přímkce, Rozhledy (38), 1959—60, str. 304—307.
- [3] Sestrojení sdružených průměrů elipsy s daným úhlem φ , Rozhledy (38), 1960—61, str. 64—68.
- [4] Několik úloh o parabole s daným parametrem, Rozhledy (39), 1960—61, str. 447—453.
- [5] Sdružené průměry kuželosečky o daném úhly φ , Rozhledy (40), 1961—62, str. 13—17.
- [6] Sestrojení paraboly pomocí pevné kružnice a přímky, Rozhledy (40), 1961—62, str. 156—159.
- [7] Sestrojení elipsy a hyperboly pomocí dvou pevných kružnic, Rozhledy 1961—62, str. 212 až 217.
- [8] Řešení úlohy z konstrukcí trojúhelníka (spol. s J. B. Pavličkem, Rozhledy (41), 1962—63, str. 104—107.
- [9] Pól a polára kružnice, Rozhledy (42), 1963—64, str. 304—308.
- [10] Konstrukce druhého ohniska kuželosečky, Rozhledy (42), 1963—64, str. 400—404.
- [11] Konstrukce trojúhelníka daného stranou, příslušnou výškou a poloměrem vepsané kružnice, Rozhledy (44), 1965—66, str. 4—7, 49—52.
- [12] Použití komplexních čísel v geometrii, Rozhledy (44), 1965—66, str. 289—293, 348—352.
- [13] Tečna a normála středové kuželosečky, Rozhledy (45), 1966—67, str. 8—11.
- [14] K zobecnění Pythagorovy věty, Rozhledy (45), 1966—67, str. 110—112.
- [15] Mocnost bodu ke kružnici, Rozhledy (45), 1966—67, str. 270—272.
- [16] Svazky kružnic, Rozhledy (46), 1967—68, str. 123—126.
- [17] Kuželosečky vytvořené ve svazcích kružnic, Rozhledy (46), 1967—68, str. 175—180.
- [18] K přibližné konstrukci čísla e , Rozhledy (47), 1968—69, str. 274—276.
- [19] Geometrické příbuznosti, Rozhledy (48), 1969—70, str. 359—366.
- [20] Konstrukce s rovinou totožnosti, Rozhledy (48), 1969—70, str. 446—448.
- [21] Duální čísla, Rozhledy (49), 1970—71, str. 13—16.
- [22] Použití Skuherského axonometrie v praxi, Rozhledy (49), 1970—71, str. 101—106.
- [23] Základy cyklografie, Rozhledy (49), 1970—71, str. 405—413, 450—455.
- [24] Kuželosečky v Gaussově rovině, Rozhledy (51), 1972—73, str. 301—309.
- [25] Analytická geometrie kuželoseček Gaussovy roviny, Rozhledy (51), 1972—73, str. 337—341.
- [26] Oskulační kružnice kuželoseček, Rozhledy (53), 1974—75, str. 66—70.
- [27] Úloha o elipsách a Fibonacciova čísla, Rozhledy (53), 1974—75, str. 446—448.

- [28] Duální čísla v geometrii, *Rozhledy* (54), 1975—76, str. 243—251.
 [29] Styk dvou křivek, *Rozhledy* (55), 1977—78, str. 161—164.
 [30] Základy kinematické geometrie v rovině, *Rozhledy*, v tisku.

F. Různé:

- [1] Četveruchin - Manevič: Některé základní směry a problematika v deskriptivní geometrii. Překlad z ruštiny pro *Časopis* (88), 1963, str. 364—370.
 [2] Příjímací zkoušky z deskriptivní geometrie na ČVUT (spoluautor: kótované promítání), *Rozhledy* (44), 1965—66, str. 259—260.
 [3] Lidice a Ležáky stále varují, *Rozhledy* (50), 1971—72, str. 433—434.

Kromě uvedených publikací napsal doc. K. Drábek pro různé časopisy 54 recenze knih, 28 recenzí článků, dále 11 lektorských posudků skript a knih, 3 oponentské posudky a zpracoval 7 článků při fakultním vědecko-výzkumném úkolu „Kritické zhodnocení díla prof. Jana Sobotky“.

KONFERENCE ČESKÝCH MATEMATIKŮ A II. VALNÉ SHROMÁŽDĚNÍ MATEMATICKÉ VĚDECKÉ SEKCE JČSMF

Ve dnech 13.—15. února 1978 uspořádala ve Zvíkovském Podhradí matematická vědecká sekce JČSMF ve spolupráci s plzeňskou pobočkou JČSMF Konferenci českých matematiků a II. valné shromáždění matematické vědecké sekce. 75 účastníků vyslechlo těchto 6 přednášek na téma netradiční aplikace matematiky:

- J. ANDĚL: *Použití některých statistických metod v nestandardních aplikacích*,
 J. MILOTA, Š. SCHWABIK: *Dynamika populací*,
 M. VLACH: *Paradoxy racionality*,
 M. KATĚTOV: *Některé novější aplikace v biologických a psychologických oborech*,
 P. HÁJEK, T. HAVRÁNEK: *Matematické základy mechanizované formace hypotéz*,
 E. KINDLER: *Použití kompartmentových systémů pro modelování v biologii a medicíně*.

Přednášky byly pro posluchače velmi atraktivní a podnětné a na jejich základě došlo k řadě kontaktů mezi pracovníky různých oborů matematiky. Účastníci se shodli na tom, že by se měly podobné konference stát tradičními.

Současně s Konferencí českých matematiků se konalo II. valné shromáždění matematické vědecké sekce JČSMF, na kterém byl zvolen nový výbor MVS a byly stanoveny cíle práce MVS. Novým předsedou výboru MVS byl zvolen SVATOPLUK FUČÍK z matematicko-fyzikální fakulty University Karlovy v Praze.

Vladimír Doležal, Praha